

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та економічної інформатики

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму 6.030506 Прикладна статистика
(Шифр за ОПІ ПП 4.2В)

Дніпро
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Бондаренко Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки 6.030506 «Прикладна статистика»

Протокол від “__” _____ 2017 року № __

ВСТУП

В умовах необхідності розв'язання таких внутрішніх проблем підприємства, як дефіцит фінансових ресурсів, пошук їх резервів для розвитку, зменшення кількості зловживань, необхідність покращення інвестиційної привабливості та забезпечення достовірності показників фінансової звітності зростає роль таких механізмів щодо підвищення ефективності управління підприємством, як внутрішньогосподарський контроль. Він є невід'ємним елементом здійснення бухгалтерського обліку при визначенні активів, капіталу та зобов'язань підприємства і впливає на прийняття ключових управлінських рішень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність теоретичних, практичних та методичних аспектів внутрішньогосподарського контролю.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Внутрішньогосподарський контроль» базується на таких дисциплінах як бухгалтерський облік, аудит, аналіз господарської діяльності, інформаційні системи і технології в обліку і аудиті та інших. Теоретичною та методологічною основою курсу є економічна теорія та діалектичний метод пізнання суспільства, що дозволяє розглядати питання внутрішнього контролю на наукових засадах як напрацьованих протягом усього розвитку контролю, так і сучасних досягненнях науки та практики, включаючи подальший розвиток системи контролю відповідно до змін законодавчо-нормативної бази.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні засади внутрішньогосподарського контролю
2. Методика внутрішньогосподарського контролю господарської діяльності підприємств

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль» є оволодіння студентами теоретичних основ та набуття практичних навичок застосування методичних прийомів при здійсненні внутрішньогосподарського контролю. Контроль є необхідною складовою механізму управління виробництвом, розподілом та споживанням та виступає елементом як прямого, так і зворотного зв'язку між структурними підрозділами підприємства, між керованою і керуючою системами, між лінійними і функціональними підрозділами.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль» є:

- розуміння сутності внутрішньогосподарського контролю та його побудови на підприємстві;
- вивчення методів внутрішньогосподарського контролю та порядок їх застосування в контрольно-ревізійному процесі;

- вивчення нормативно-правової бази контролю та особливостей контролю як сфери діяльності;
- освоєння порядку організації документального оформлення результатів контролю;
- освоєння контролю операцій зі статутної діяльності і власного капіталу;
- освоєння контролю операцій з коштами;
- освоєння контролю операцій з дебіторами та кредиторами;
- освоєння контролю основних засобів та матеріальних запасів;
- освоєння методики контролю витрат виробництва та собівартості готової продукції;
- освоєння методики контролю доходів і витрат діяльності та фінансових результатів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- нормативно-правові основи регулювання контролю та ревізії;
- організацію та методику ведення господарського контролю діяльності підприємства;

вміти :

- проводити планування, підготовку та проведення контрольно-ревізійного процесу з використанням передбаченої для цього нормативно-правової бази та документації;
- користуватися методами контролю;
- проводити контроль руху капіталу, коштів, активів, зобов'язань та доходів підприємства;
- аналізувати і узагальнювати результати контролю та відображати їх у відповідних матеріалах контролю;
- пропонувати заходи щодо усунення виявлених недоліків, порушень та зловживань, виявлених за результатами контролю.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3,5 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Сутність, принципи та функції внутрішньогосподарського контролю

Внутрішньогосподарський контроль в системі економічного контролю. Сутність, завдання та функції внутрішньогосподарського контролю. Принципи внутрішньогосподарського контролю. Види та форми внутрішньогосподарського контролю. Критерії та правові засади внутрішньогосподарського контролю.

Тема 2. Предмет та метод внутрішньогосподарського контролю

Предмет і об'єкти внутрішньогосподарського контролю. Метод внутрішньогосподарського контролю. Прийоми дослідження документів та господарських операцій. Контрольно-ревізійні процедури, їх структури та види. Способи дослідження документів.

Тема 3. Суб'єкти внутрішньогосподарського контролю та їх функції

Суб'єкти внутрішньогосподарського контролю та їх види. Наглядова рада, як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю. Правління, як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю. Ревізійна комісія підприємства, як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю. Керівник підприємства, як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю. Фінансовий директор, як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю та його контрольні функції. Головний бухгалтер підприємства та його контрольні функції. Економічна служба підприємства та її контрольні функції. Постійно діюча інвентаризаційна комісія підприємства та її функції. Служба внутрішнього аудиту, як суб'єкт внутрішньогосподарського контролю. Інші суб'єкти внутрішньогосподарського контролю та їх функції.

Тема 4. Загальні аспекти організації та проведення контрольно-ревізійної роботи на підприємстві

Організація і діяльність ревізійних комісій на підприємствах. Положення про ревізійну комісію підприємства, його структура та зміст. Права, обов'язки та відповідальність членів ревізійної комісії. Планування роботи ревізійної комісії підприємства. Зловживання: поняття та класифікація. Матеріальна відповідальність працівників. Дисциплінарна відповідальність працівників. Контрольно-ревізійний процес, його зміст, стадії та учасники. Виявлення і визначення матеріальних збитків в процесі внутрішньогосподарського контролю. Висновки і пропозиції ревізорів. Прийняття рішень за результатами ревізій і перевірок.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 5. Організація контролю статутної діяльності і власного капіталу

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрямки проведення контролю статутної діяльності і власного капіталу. Організація контролю статутного, пайового, вилученого і неоплаченого капіталу. Організація контролю додаткового та резервного капіталу. Організація контролю нерозподілених прибутків (непокритих збитків).

Тема 6. Організація контролю грошових коштів

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрямки проведення контролю грошових коштів. Організація контролю коштів у касі та касових операцій. Організація контролю операцій з коштами на рахунку в банку. Організація контролю грошових документів і коштів у дорозі.

Тема 7. Організація контролю дебіторської заборгованості та зобов'язань

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрямки проведення контролю розрахунків. Організація контролю розрахунків з покупцями та замовниками. Організація контролю розрахунків із постачальниками та підрядчиками. Організація контролю розрахунків за податками та платежами. Організація контролю розрахунків з оплати праці. Організація контролю розрахунків за кредитними операціями.

Тема 8. Організація контролю основних засобів та нематеріальних активів

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрямки проведення контролю основних засобів (ОЗ) і нематеріальних активів (НА). Організація контролю розрахунків капітальних вкладень. Організація контролю наявності, стану збереження й використання ОЗ. Організація контролю надходження, оцінки, переміщення та вибуття ОЗ. Організація контролю амортизації (зносу) ОЗ. Організація контролю витрат на ремонт ОЗ. Організація контролю переоцінки ОЗ. Організація контролю наявності і руху НА та їх амортизації.

Тема 9. Організація контролю матеріальних запасів

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрямки проведення контролю матеріальних запасів. Організація контролю стану складського господарства й дотримання умов зберігання цінностей. Організація контролю надходження, переміщення і вибуття виробничих запасів. Організація контролю операцій з малоцінними швидкозношуваними предметами. Організація контролю наявності і руху готової продукції.

Тема 10. Організація та методика контролю виробництва і виходу продукції

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрями проведення контролю виробництва і виходу продукції. Методика внутрішньогосподарського контролю собівартості готової продукції.

Тема 11. Організація та методика контролю доходів і витрат діяльності та фінансових результатів

Завдання, об'єкти, джерела, методичні прийоми та напрямки проведення контролю доходів, витрат та фінансових результатів діяльності. Організація контролю реалізації продукції, товарів, робіт і послуг. Організація контролю адміністративних витрат. Організація контролю витрат і доходів від іншої операційної діяльності. Організація контролю витрат і доходів від фінансових операцій та іншої діяльності. Організація контролю формування фінансових результатів та їх використання.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підруч. [для студ. вищих навч. закл.] / М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко. — К.: Українська акад. оригінальних ідей, 2005. — 888с.

2. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/ Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрій — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 424 с.

3. Дікань Л.В. Контроль і ревізія (Загальна теорія): конспект лекцій / Л.В. Дікань. — Харків: ХНЕУ, 2004. — 142с.

4. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління / Є.В. Калюга. — К.: Ельга, 2002. — 355с.

5. Контроль і ревізія: підручник / Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — 3-тє вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП “Рута”, 2002. — 544 с.

6. Смержанюк Т.П. та ін. Внутрішній контроль у процесі управління виробництвом: Навчальний посібник / Т.П. Смержанюк, Т.В. Шрам, В.Є. Труш / За ред.. В.Є. Труша. — К., 2009. — 284 с.

7. Гуцаленко Л.В, Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб./ Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрій, У.О. Марчук. — К.: «Центр учбової літератури», 2014. — 496 с.

8. Контроль і ревізія: підручник / П.М. Майданевич, Д.О. Лазаренко. — Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2011. — 320 с.

Допоміжна

9. Господарський Кодекс України від 16 січн. 2003р. №436-IV: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>>

10. Цивільний кодекс України від 16 січн. 2003 р. №435-IV із змінами і доповненнями: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Податковий кодекс України від 02.12 2010 р.

Кодекс України про адміністративні правопорушення

12. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р. № 1576-XII із змінами і доповненнями

13. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

14. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР із змінами і доповненнями

15. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8.07.2010 р. № 2464-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 2-3. – С.11.

16. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI

17. Постанова КМУ «Положення про Державну фінансову інспекцію України» від 6 серпня 2014 р. № 31016. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитку від розкрадань, нестач, псування матеріальних цінностей» від 22.01.1996р. № 116 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://rada.gov.ua>>

18. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків: Наказ МФУ від 11.08.1994 р. № 69, з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://rada.gov.ua>>

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій: Наказ МФУ від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://rada.gov.ua>>

20. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджені наказом Головного управління Державного казначейства України від 10.12.99 №114. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

21. Інструкція зі складання типових форм з обліку та списання основних засобів, що належать установам і організаціям, які утримуються за рахунок державного або місцевих бюджетів, затверджена спільним наказом Головного управління Державного казначейства України і Державного комітету статистики України від 02.12.97 №125/70. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1-35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://rada.gov.ua>>

23. Методичні рекомендації з аналізу й оцінки фінансового стану підприємств (затверджені Центральною спілкою споживчих товариств України 28 липня 2006 року)

24. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (затверджені Наказом Міністерства економіки України 19 січня 2006 року № 14)

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.zakon.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України

2. <http://www.minfin.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства фінансів України

3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
4. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства юстиції України
5. <http://www.apu.com.ua> – офіційний сайт Аудиторської палати України
6. <http://sfs.gov.ua> – офіційний сайт Державної фіскальної служби України
7. <http://www.pfu.ua> – офіційний сайт Пенсійного фонду України
8. <http://www.dkrs.gov.ua> – офіційний сайт Державної фінансової інспекції України
9. <http://www.ck.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики
10. <http://www.bank.gov.ua> – офіційний сайт Національного банку України
11. <http://www.ukr.buhgalter.com.ua> - спеціалізований інформаційно-аналітичний ресурс для бухгалтерів, аудиторів
12. <http://www.mon.gov.ua> - офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
13. <http://www.nau.ua> - інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
14. <http://www.balance.ua> - електронна версія газети «Баланс»
15. <http://www.vobu.com.ua> – електронна версія газети «Все про бухгалтерський облік»
16. <http://www.uasaa.org> – офіційний сайт асоціації бухгалтерів і аудиторів
17. <http://www.nbuy.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Внутрішньогосподарський контроль» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- усних опитувань на практичних заняттях;
- письмових модульних робіт.

Критерії успішності

Оцінка – **зараховано** (А) виставляється студентам, які глибоко й міцно засвоїли програмний матеріал (90-100%), вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладають, у їх відповідях теорія й практика тісно пов'язані. При цьому студенти без утруднення дають відповідь при видозміненні завдання, творчо застосовують набуті знання, правильно обґрунтовують прийняті рішення, виявляють навички системного підходу до вирішення поставлених завдань. Письмові роботи оформляють повністю до вимог державного стандарту.

Оцінка – **зараховано** (В, С) виставляється студентам, які твердо знають

програмний матеріал значно вище середнього рівня (74-89%), грамотно і по суті його викладають, не допускають істотних неточностей у відповідях на запитання, виявляють аналітичні здібності при виконанні завдань, володіють необхідними навичками їх виконання. Письмові роботи оформляють із незначними відхиленнями від вимог державного стандарту.

Оцінка – **зараховано** (D, E) виставляється студентам, які викладають матеріал достатньо послідовно, однак виявляють знання тільки основного програмного матеріалу (60-73%), допускають окремі неточності, не досить правильні формулювання при викладі програмного матеріалу, одночасно володіють умінням виконання поставлених завдань. Письмові роботи оформляють в основному з вимогами державного стандарту.

Оцінка – **не зараховано** (FX) виставляється студентам, які не знають значної частини програмного матеріалу (0-59%), викладають його не послідовно, допускають істотні помилки, невпевнено, із великими утрудненнями виконують поставлені завдання. Письмові роботи подають із грубими порушеннями державного стандарту.